

Jordi Arbonès

277

Per comprendre Pedrollo

Té raó a remarcar Jordi Arbonès, en el prefaci del seu llibre *Pedrollo contra els límits* (Col·lecció «La mirada», Aymà, S A Editora) que escassegen els estudis —i sobretot els llibres— sobre l'obra literària de Manuel de Pedrollo, i encara que ho atribueix o creu que pot ésser atribuït a causes diverses, totes versemblants, com les dificultats per al treball d'història literària i de recerca crítica en aquests anys i principalment l'extensió i la dispersió de l'obra del nostre novel·lista, jo crec que hi ha una altra causa, de la qual ell, Jordi Arbonès, evidentment, s'ha deslliurat, com de totes les altres, puix que ha fet un llibre; i aquesta causa és, al meu entendre, la responsabilitat que comporta una empresa que exigeixi fer un estudi sobre un autor de producció pràcticament incessant, de tarannà eminentment proteic i d'importància innegablement social, per la seva difusió, per a la literatura catalana. Crec que cal pensar seriosament en aquest gavadal imponent de «contraindicacions» i tenir en compte que allò que pròpiament distingeix l'obra de Pedrollo és —més que no pas el seu caràcter d'extensa, evidentment innegable i aclaparant— el seu caràcter de continuu.

L'autor de *Pedrollo contra els límits* enumera els principals treballs crítics que han estat dedicats fins ara, amb certa extensió i amb ambició de totalitat, a l'obra de l'autor de *Temps obert*, començant per l'únic llibre que hi havia, el de Jordi Coca titulat *Pedrollo, perillós?*, consistent en un extens interview, amb comentaris de l'entrevistador i textos de l'entrevistat, etc, i que per tant és una font excel·lent d'informació, però no pretén d'ésser un estudi teòric complet i independent, per descomptat, de les opinions de l'autor estudiat. De tota manera i per tot d'altres conceptes és un llibre important, com destaca Arbonès i el cita prou sovint. Potser aquest estudi de conjunt l'hauria fet ja a hores d'ara el malaguanyat Rafael Tasis, segons Arbonès «el primer crític que aprofundi l'anàlisi de les novel·les i saludà Pedrollo com «el novel·lista català més considerable d'aquest segle»». Eren els anys del 1954 al 1957 i, en aquest darrer any, fou premiat amb el premi Yxart d'assaig (ara desaparegut) el llibre *Cita de narradors en el qual*, com assenyala Arbonès, Maria Aurèlia Campany publicava un extens i documentat estudi sobre l'obra pedrol·liana. Hi ha encara el capítol de Vicenç Riera Llorca a *Nou obstinats*, així com un nombre considerable de comentaris i treballs dispersos de diversa extensió. A part, cal tenir present el famós estudi de Martin Esslin, «The theatre of the absurd», pel que diu de l'obra escènica de l'autor d'*Homes i No*.

Jordi Arbonès dedica el seu treball a la novel·la. És un estudi fet a consciència i lúcida, molt justificat per l'anàlisi de l'obra. Paradoxalment, la llunyania en què ha hagut d'ésser elaborat tot el treball l'ha dotat d'un cert distanciament solidificat i assossegador. Perquè Jordi Arbonès, en efecte, fa vint-i-quatre anys que viu a l'Argentina, on és un dels elements més actius de la colònia catalana, com a conferenciant, director escènic i periodista, i com a animador d'activitats culturals d'inequívoca catalanitat. Ha traduït al català i ha comentat novel·les de Hemingway, Henry Miller, Anais Nin, Margaret Mitchell, D H Lawrence i O'Flaerthy, a més de publicar estudis i treballs literaris. És evident que per tal de poder escriure aquesta obra, *Pedrollo contra els límits*, ha hagut d'obtenir tota la novel·lística publicada fins a la data de «tancar» el

treball, de l'autor estudiat. La darrera novel·la esmentada és *Conjectures* de Daniel Bastida, publicada enguany. En una bona aportació final figuren en llista les obres de tota mena escrites per M de Pedrollo, amb la data corresponent i la data de publicació de les que han estat publicades. Aquesta llista en completa i en posa al dia d'altres, però des d'ara serà un punt de referència obligat. Ho serà també, la nota biogràfica d'una quinzena de pàgines que precedeix l'estudi. Manuel de Pedrollo, que aquest enguany en compleix seixanta-dos, té, si no m'he descomptat, cent quatre títols reconeguts de llibres escrits (fins a l'any 1977 inclusivament), tots, naturalment, en català. Ha aconseguit de publicar-ne més de vuitanta, sense comptar els volums d'*Obra Completa*, els tiratges en edició a part i les diverses edicions. Avui és probablement l'autor català més llegit entre els contemporanis i és, doncs, un ben justificat Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

L'oportunitat d'aquest llibre és indubtable. Arbonès divideix el treball en quatre parts i una cloenda, però dues d'aquestes parts s'emporten la major part de l'espai. Són els capítols dedicats a l'estudi de les tècniques narratives i el titulat «El món novel·lístic». En els altres dos capítols, breus, estudia l'evolució i el llenguatge i l'estil. Tot intent de resumir el contingut d'un llibre tan dens i d'una exposició justificada constantment per les dades més directes, fóra mancat de rigor. Hi ha un parell d'afirmacions, però, que és bo de «collir-les», perquè són punts de referència vàlids del to essencial del llibre, no gens pròdig d'altra banda en afirmacions generals. Fins i tot aquestes són, totes dues, a la mateixa pàgina. La primera diu així: «Pedrollo és un home que té consciència de trobar-se adscrit a una realitat temporal i espacial, i, com a escriptor, s'imposa la tasca de reflectir-la, aquesta realitat». Arbonès comprova, per tant, una voluntat de totalitat en l'obra de Pedrollo (abans esmenta i cita Kafka, per al cas). La segona d'aquestes asseveracions és la següent: «Des del punt de vista formal, novel·les com ara els *Anònims*, *Text/Càncer*, *Espais de fecunditat irregular/s* i la concepció estructural de la sèrie «*Temps obert*», per exemple, no tenen parí en cap altra literatura contemporània». Arbonès no veu, tanmateix, en Pedrollo un «formalista», sinó un creador del que el mateix Pedrollo anomena el llenguatge/novel·la. Aquesta creació pedrol·liana no perd res perquè, quan convé, el novel·lista treu el seu «esperit didàctic» (p 130), que Arbonès jutja positiu en tots sentits, llevat del fet que ha dificultat —aquest esperit de clar engatjament— la publicació de les obres durant massa anys. No hi manca una anàlisi-resum, llibre per llibre, de «*Temps obert*», amb la inclusió de l'onze volum. I la conclusió justifica plenament el títol en el sentit que, en efecte, Pedrollo ha anat, premeditadament, a la transgressió de tots els límits «imposats per qualsevulla mena de preceptiva literària». L'autor es pregunta quin rumb prendrà d'ara endavant la novel·lística de Pedrollo, i tendeix a creure que no han canviat prou les coses perquè aquest rumb pugui ésser gaire diferent. De moment, però, Jordi Arbonès, amb honesta audàcia i provat ofici ens ha portat, ben deturats, fins aquí.

Joan Triadú